

WALK

Een interactieve tocht

IN MY

gebaseerd op echte verhalen

SHOES

van vluchtelingen

MET DE STEUN VAN

België
partner in ontwikkeling

INLEIDING

EEN "SERIOUS GAME" OVER MIGRATIE

Walk in my shoes is een digitale *serious game*, gebaseerd op waargebeurde verhalen van vluchtelingen, waarmee je op een vernieuwende manier de complexe thema's migratie, conflict en samenleven in je klas kan verkennen. De tool is ontwikkeld door Caritas International (CI.be) en Commission Justice et Paix (CJP). Via deze immersieve en interactieve tool kunnen jongeren en hun leerkrachten zich in de schoenen plaatsen van een jonge vluchteling van hun leeftijd en worden geconfronteerd met dilemma's waar mensen op de vlucht ook voor komen te staan.

Als deelnemer, word je voor keuzes geplaatst die een bepalende impact kunnen hebben op jouw leven of dat van je naasten. Bij elk dilemma, kan je een interview met een vluchteling of andere informatiebron raadplegen om je te helpen bij je keuze. Je vergezelt een jongere tijdens zijn of haar volledige vluchtparcours en in zijn of haar gedachten, angsten en hoop. Dit zorgt ervoor dat je je in zijn of haar plaats gaat stellen en je de vraag gaat stellen: "Wat als ik het was? Wat zou ik gedaan hebben?".

Link naar de tool : www.walk-in-my-shoes.be

WAAROM WALK IN MY SHOES ?

Er zijn veel sterke meningen rond het thema migratie, die vaak gevoed worden door misverstanden en desinformatie. Via een persoonlijke en meeslepende ervaring, wil *Walk in my shoes* jongeren bewust maken van de menselijke dimensie en complexiteit van migratie – bijvoorbeeld dat de keuze om te migreren vaak geen echte keuze is voor mensen op de vlucht, maar een gedwongen keuze. De interactieve verhalen bieden inzicht in de conflictsituaties en onrechtvaardigheden die mensen aanzetten tot vluchten. Ook illustreren deze verhalen de moeilijkheden waarmee deze

mensen geconfronteerd worden op zoek naar een veilige thuis en een waardig leven, en de realiteit in hun aankomstland – in België of elders – via een systeembenadering van migratie. Dankzij de unieke verhalen van jonge vluchtelingen, krijgen de migratiekwesities een gezicht, naam en verhaal, wat toelaat om het debat terug op een persoonlijk niveau te voeren, weg van de polarisatie. De onderdompeling in het verhaal van een jongere op de vlucht, draagt bij tot empathie en helpt het wij-zij denken te overstijgen, wat noodzakelijk is voor een meer inclusieve samenleving en wereld.

PEDAGOGISCH DOSSIER

Deze handleiding is opgesteld om leerkrachten en vormingswerkers te begeleiden bij het gebruik van de *serious game Walk in my shoes*. We leggen uit hoe je op een modulaire manier met *Walk in my shoes* aan de slag kan gaan, volgens volgende stappen:

- Je leerlingen voorbereiden
- Je leerlingen het interactieve parcours laten doorlopen via diverse formules
- Samen met je leerlingen uitwisselen en reflecteren op het einde van het parcours, aangevuld met mogelijke verdiepingsopdrachten
- Suggesties voor "thematische toegangspoorten" die je kan verkennen en verdiepen met je leerlingen doorheen het parcours
- Samen met je leerlingen actieplannen formuleren, in dialoog met de getuigen van *Walk in my shoes* die hun eigen plannen voorstellen in een video

De modulariteit is dus een essentieel element: je kan twee lestijden maar ook tien lestijden besteden aan *Walk in my shoes* en de thema's die ermee verband houden. In deze handleiding vind je alles wat je nodig hebt om je lessen op te bouwen, in lijn met je noden en onderwijsdoelstellingen: voorstellen voor lesplannen, ideeën voor activiteiten, praktische tips, thematische informatie en vele verwijzingen naar aanvullend materiaal.

PEDAGOGISCHE DOELSTELLINGEN VAN "WALK IN MY SHOES"

Door Walk in my shoes in je klas te gebruiken, kan je bijdragen tot de ontwikkeling van enkele sleutelvaardigheden van het Vlaamse onderwijs, zoals burgerschap, mediawijsheid, samenleven, ...

*Specifieke doelen
(parcours + nabespreking):*

KENNIS: de leerlingen kunnen...

- diverse moeilijkheden benoemen waarmee mensen op de vlucht in aanraking komen
- diverse grondoorzaken van migratie en beweegredenen van mensen op de vlucht benoemen
- uitleggen waarom mensen op de vlucht vaak voor onmogelijke keuzes staan
- het verband uitleggen tussen verschillende maatschappelijke en politieke realiteiten (geweld, conflicten, onrechtvaardigheid) en migratie
- de basisprincipes van het recht op internationale bescherming uitleggen

VAARDIGHEDEN: de leerlingen kunnen...

- op basis van diverse bronnen een geïnformeerde beslissing nemen wat betreft dilemma's waar vluchtelingen vaak voor staan
- kritisch reflecteren over de Europese en internationale migratiepolitiek
- kritisch reflecteren over de manieren waarop ze zich kunnen engageren en actie ondernemen voor een meer solidaire, tolerante en open samenleving

ATTITUDES

- Walk in my shoes geeft vluchtelingen een gezicht en draagt bij tot meer empathie en openheid
- Via Walk in my shoes voelen jongeren zich verbonden met leeftijdsgenoten die hun land moesten ontvluchten en worden ze gestimuleerd om in ontmoeting te treden

DOELPUBLIEK

Walk in my shoes is in de eerste plaats bedoeld voor leerkrachten en hun leerlingen vanaf 15 jaar (2^e en 3^e graad van het secundair onderwijs). De tool is inzetbaar in het algemeen, technisch, kunst- en beroepssecundair onderwijs, in het bijzonder voor de lessen aardrijkskunde, geschiedenis, godsdienst, zedenleer, burgerschap, cultuur- en gedragswetenschappen en PAV. De tool kan ook gebruikt worden door verenigingen die met personen met een migratieachtergrond werken, bijvoorbeeld om hun personeel of vrijwilligers op te leiden, of gewoon door iedereen die geïnteresseerd is in deze thematiek.

Verwijzing naar de eindtermen:

Je kan aan verschillende **bouwstenen** werken, naargelang de insteek van je les en de thematische toegangspoorten die je al dan niet aan bod laat komen:

- Omgaan met diversiteit (*burgerschap*)
- Geïnformeerd en beargumenteerd met elkaar in dialoog gaan (*burgerschap*)
- Actief participeren aan de samenleving (*burgerschap*)
- De wederzijdse invloed tussen maatschappelijke domeinen en ontwikkelingen en de impact ervan op de globale samenleving en het individu kritisch benaderen (*burgerschap*)
- Personen, plaatsen, patronen en processen situeren op verschillende ruimtelijke schaalniveaus en tijdschalen (*ruimtelijk bewustzijn*)

Je kan met deze tool aan verschillende **vakoverschrijdende eindtermen (VOET)** werken, onder meer binnen de STAM en de contexten omgeving en duurzame ontwikkeling, politiek-juridische samenleving, socio-economische samenleving en socio-culturele samenleving.

GEBRUIK VAN DEZE TOOL IN JE KLAS

HOE BEREID JE DE LEERLINGEN VOOR?

Je kan ervoor kiezen het thema vluchtelingen en migratie niet op voorhand aan te snijden en je leerlingen zonder voorbereiding het parcours te laten doorlopen. In dat geval beschrijf je enkel kort wat 'Walk in my shoes' precies is. Toch blijft het belangrijk om in het achterhoofd te houden dat bepaalde elementen in het parcours moeilijk kunnen liggen voor jongeren – met name voor die jongeren die een gelijkaardige situatie hebben meegemaakt (Lees: Specificaties over de opbouw van 'Walk in my shoes'). Let dus goed op de gevoeligheden binnen de klasgroep.

Als je je leerlingen wel op het thema wilt voorbereiden, kan je volgende oefening hanteren:

België, een multiculturele samenleving

Doelstelling van de oefening: leerlingen laten nadenken over (beweegredenen van) migratie, vertrekkend vanuit hun eigen leefwereld

A. Vraag aan je leerlingen wie er **niet meer woont op de plaats waar hij/zij geboren is** (binnen of buiten België)

- *Duid een aantal leerlingen aan die hier iets over wil vertellen. Vraag waar ze geboren zijn en als ze hierover willen praten: wat de reden is van hun vertrek uit hun geboorteplaats. Vraag dit zowel aan leerlingen die binnen België verhuisd zijn als leerlingen die uit een ander land afkomstig zijn. Noteer ondertussen op het bord enkele redenen die genoemd worden (werk, liefde, oorlog...).*

 TIP: Als er weinig leerlingen hun hand opstaken bij deze vraag, laat hen dan de oefening doen met hun ouders of zelfs een grootouder in het achterhoofd.

 TIP: Je kan deze oefening ook visueel maken. Geef je leerlingen een gekleurde post-it waar ze hun naam of initialen op mogen schrijven. Vraag ze deze op een wereldkaart te plakken op de plaats(en) waar zij of hun ouders geboren zijn én op plaatsen waar zij zich thuis voelen (bijvoorbeeld omdat ze er langere tijd gewoond hebben). Ze kunnen dus meerdere post-its plakken: je kan meerdere plaatsen als "je thuis" beschouwen.

B. Vraag aan je leerlingen vervolgens of ze vinden dat al deze **redenen** legitiem zijn. 'Mag iemand uit dorp X verhuizen naar stad Y gewoon omdat er in dorp X niet zoveel werk is?' Moet iemand die verhuist uit Antwerpen naar West-Vlaanderen zich aanpassen en het plaatselijke dialect aanleren? Wat betekent dat eigenlijk 'zich aanpassen'? Laat het gesprek op gang komen. Hou het sereen door de tips op pagina 9 te volgen. .

C. Vraag aan je leerlingen wat **migratie** volgens hen betekent.

- *Kom samen tot een definitie, waarbij je het overkoepelende karakter van de term 'migrant' benadrukt: Een migrant is iemand die het land waar hij/zij geboren is, verlaten heeft, om ergens anders te gaan wonen (enkele jaren of langer, vrijwillig of onvrijwillig, dichtbij of ver....).*
- *Leg uit dat de reden voor migratie divers kunnen zijn. Op het bord staan reeds heel wat redenen genoteerd waarom mensen hun geboorteplaats verlaten. Kunnen ze nog aanvullen?*

 TIP: Nog verder ingaan op de redenen waarom mensen migreren? Bekijk dan de educatieve fiche van Caritas International 'Fotospel over migranten en vluchtelingen'.

HOE KAN JE HET PLATFORM *WALK IN MY SHOES* PRAKTISCH GEBRUIKEN IN DE KLAS?

Tijd en materiaal te voorzien:

- Bij voorkeur twee opeenvolgende lestijden (50' voor het parcours, 50' voor de debriefing).
- Een voldoende sterke internetverbinding (vooraf uit te proberen).
- IT- en klankmateriaal:
 - Gecentraliseerd gebruik: computer + projector + boxen.
 - Gebruik in kleine groepjes: meerdere computers/tablets en geïntegreerde luidsprekers (zet het volume stiller om kakofonie te vermijden).
Wij hebben een kit met multi-jacks en koptelefoons, te verkrijgen bij educ@caritasint.be.
 - Individueel gebruik: informaticaruimte + leerlingen brengen eigen oortjes mee.

Het platform gebruiken *(niet nodig om dit aan de leerlingen door te geven, het is heel intuïtief)*

- **Homepagina:** toegang tot het Nederlands- en Franstalige platform. Hierop vind je ook een pagina 'Over'.
- **Een personage kiezen:** beluister de verschillende introducties, kies dan een van de drie personages. Het parcours van je personage begint en narratieve scènes worden afgewisseld met dilemma's.
- **Narratieve scènes:** je personage vertelt wat hij of zij meemaakt.
- **Dilemma's:** je personage staat voor een dilemma en vraagt jouw hulp om een beslissing te nemen. Zoek eerst informatie over de situatie, raadpleeg daarvoor minstens één bron (getuigenis, artikel ...).
- **Aardrijkskundige kaart:** je kunt het parcours van je personage op deze kaarten volgen.
- **Epilogen:** wanneer je alle keuzes hebt gemaakt, bereik je de epiloog die je vertelt hoe je leven er op middellange termijn uitziet, zowel in je thuisland als in een buurland van het land waar je vertrokken bent als in België.
- **Begin een nieuw parcours:** geef de leerlingen 50 minuten om een parcours te verkennen. Als ze al vroeger de epiloog bereiken, kunnen ze een tweede parcours

Instructies vooraf voor de leerlingen (geheugensteuntje):

- **Je kiest een personage** en je krijgt 50 minuten om zijn of haar parcours te doorlopen.
- Je kruipt in de rol van een **vertrouweling** van het personage, je bent zelf niet het personage
- **Bij elk dilemma, moet je minstens één bron raadplegen om vooruit te gaan.**
- **Het doel van elk dilemma is om samen uit te wisselen, te discussiëren en te beslissen...** Bespreek dus met je groepsleden welke keuze je zal maken!
- **Als je bij de epiloog komt, kan je een nieuwe route beginnen** binnen hetzelfde parcours (al kan je in het echte leven niet opnieuw beginnen). Tip: Als je het paginanummer aan het eind van de URL noteert, kan je gemakkelijker terugkeren naar de stap waar je gebleven was.
- **Je personage is op zoek naar veiligheid en wil niet gewoon maar Europa bereiken** (zorg ervoor dat de leerlingen zich hierin niet vergissen en hun keuze niet laten leiden door dit vooroordeel).
- **Dit is een spel Maar het is geen spel** (alles wat aan bod komt, overkomt jongeren of is hen overkomen).
- **⚠️ Opgelet:** als je voelt dat iets moeilijk is om naar te luisteren en dat je niet op je gemak bent, dan kun je je oortjes uitdoen, je ogen sluiten of de klas verlaten

doorlopen (maak goed duidelijk dat het in het werkelijke leven niet zo gaat, maar dat je het toestaat omdat de leerlingen zo kunnen kennismaken met verschillende mogelijke parcours). Zo vermijd je dat verschillende groepjes sneller klaar zijn en moeten wachten. Dat kan dankzij de vraag 'Wil je weten wat er gebeurt als je andere keuzes gemaakt zou hebben?' aan het eind van elke epiloog.

- **Scènes overslaan:** je kunt altijd terugkeren naar een bepaalde plaats in het parcours door scènes die je al hebt doorlopen, over te slaan.

Na afloop:

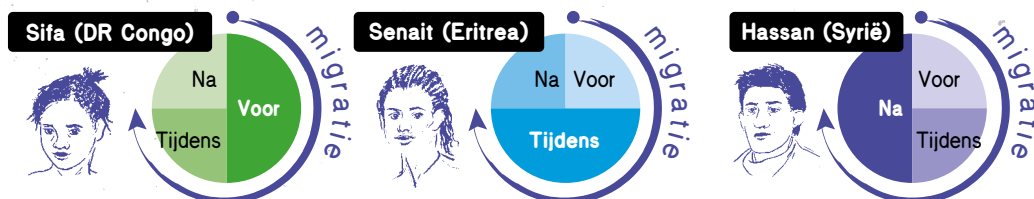
- **Geïntegreerde evaluatie:** vraag de leerlingen op het symbooltje te klikken en vervolgens op 'Mijn mening?' (onderaan rechts). Laat hen antwoorden op de drie vragen, dat is belangrijk voor onze opvolging.
- **Schematisch overzicht:** Je kan je leerlingen eventueel een overzicht bezorgen van elk parcours, zodat ze de gevolgde route kunnen reconstrueren (zie bijlagen). Dit maakt de nabespreking gemakkelijker..

SPECIFIEK OVER DE OPBOUW VAN HET PARCOURS VAN 'WALK IN MY SHOES'

Drie keer focus 'voor-tijdens-na'

Migratie is heel complex en kan niet, zoals dat in de media gebeurt, kort samengevat worden in een enkel traject. Wat wij wilden, is migratie in zijn geheel benaderen, met name de diepere oorzaken van migratie, verschillende parcours en het vraagstuk rond samenleven. De drie parcours die wij hebben uitge-

werkt, bestaan uit deze drie fasen, 'voor-tijdens-na'. Elk parcours gaat ook dieper in op één van deze fasen. Zo kun je migratie als geheel bespreken of één van de kernthema's grondiger uitwerken, afhankelijk van de pedagogische doelstellingen.

Bestemming onbekend

Wanneer mensen de regio waar ze zijn opgegroeid, verlaten, hebben ze maar zelden een specifieke eindbestemming in gedachten. Een van onze doelstellingen met 'Walk in my shoes' is jongeren laten inzien dat migranten vooral samen met hun geliefden in veiligheid willen leven en dat het niet hun hoofdbedoeling is om

naar Europa te komen. **Slechts een minderheid van de migranten komt aan in Europa** en dat pas na veel omzwervingen. Daarom hebben wij voor een aantal epilogen gekozen (bv. in je land van herkomst blijven, in een buurland gaan wonen), slechts een deel daarvan speelt zich af in België.

Niet-lineaire en complexe trajecten

Omwille van de verhaallijn, inzicht in het fenomeen migratie en speelbaarheid van het parcours hebben wij keuzes moeten maken. Sommige gebeurtenissen of feiten zijn in tijd en ruimte verkort (bv. een asielpcedure in België, jaren in een vluchtelingenkamp ...). Dat zegt niets over het gewicht van de gebeurtenissen en de processen op de mensen die in deze

situatie zitten. Anderzijds hebben we de parcours van onze hoofdpersonages vereenvoudigd: de drie jongeren komen (in de laatste epiloog) aan in Europa, ze krijgen het vluchtelingenstatuut ... We moeten er bij de leerlingen op aandringen dat dit **niet representatief is voor de realiteit van alle migranten**, zo versterken we geen vooroordelen.

Realistische parcours ... maar geen biografie

De verhalen die we vertellen, zijn geïnspireerd op levensechte verhalen en trajecten. Heel wat jongeren hebben ons geholpen bij het uitwerken van deze parcours. Sommigen getuigen in de video's, anderen niet. Opgelet! Geef je leerlingen mee dat de trajecten door ons zijn samengesteld. Elk traject bestaat uit stukjes waargebeurde verhalen. Maar het hele traject zélf, is niet waargebeurd. Het is níét het verhaal van een echte persoon, of van een getuige in walk in my shoes. Ook de personages Hassan, Senait en Sifa bestaan

niet echt. Ze vertellen wél verhalen die echt gebeurd zijn. Het is belangrijk om dat aan te stippen: om de getuigen te beschermen, maar ook om de leerlingen te beschermen. Want de verhalen zijn hard en kunnen stevig binnenkomen. Als dit onderwerp aan bod komt, vragen we je om de jongeren die in de filmpjes getuigen (vooral zij die anoniem getuigen) mee te beschermen. Om ze bijvoorbeeld, als je hen zou herkennen, niet op te zoeken op sociale media.

De realiteit is soms zwaar

Het leven van vluchtelingen bestaat uit heel wat facten. **Om de zware werkelijkheid die ze doormaken, weer te geven, zijn we niets uit de weg gegaan** (verkrachting, overlijden, geweld ...), maar we zeggen ook niet meer dan nodig. We zijn hierbij op zoek gegaan naar een evenwicht dat afgestemd is op 15- tot 18-jarigen. Sommige jongeren zijn echter gevoeliger

dan andere. Daarom raden we je aan je leerlingen voor te bereiden en hen te waarschuwen voor bepaalde harde passages in het spel. Let vooral op als er jonge vluchtelingen in je klas zitten – waarschuw hen van tevoren en laat hen zelf kiezen of ze hierbij aanwezig willen zijn.

VERSCHILLENDE GEBRUIKSMOGELIJKHEDEN

KLASSIKAAL - INDIVIDUEEL	Met de hele klas	In kleine groepjes	Individueel
	<p>Nodig: Eén computer, beamer, luidsprekers. De website wordt voor de hele klas geprojecteerd.</p> <p>De hele klas doorloopt samen een parcours. Bij elk dilemma volgt een klasgesprek welke keuze maken we? Waarom?</p> <p> Idee: organiseer een bewegend debat (In drukken hun standpunt uit door zich te verplaatsen in de klas en beargumenteren vervolgens hun keuze)</p> <p>Vervolgens zet je het parcours verder volgens de keuze van de meerderheid. Nadien kunnen ook andere keuzes uitprobeerde worden.</p>	<p>Nodig: Enkele computers of tablets, oortjes voor de leerlingen, evt. multijack-splitters (verkrijgbaar via Caritas).</p> <p>De leerlingen doorlopen een parcours in groepjes van 2 of 3. Bij elk dilemma overleggen ze samen over hun keuze.</p> <p> Idee: Laat je In de beslissingen noteren of deel achteraf de beslissingsboom uit (zie bijlage) zodat ze hun parcours kunnen reconstrueren. Voorzie vervolgens een klassikale terugkoppeling waarbij In hun keuzes voorstellen, bespreken en vergelijken.</p>	<p>Nodig: Computers of tablets, oortjes voor de leerlingen.</p> <p>De leerlingen doorlopen individueel een parcours, ofwel in de IT-klas ofwel in een les op afstand, gevolgd door een bespreking in de klas.</p> <p> Opgelet: bepaalde situaties zijn hard, misschien laat je sommige leerlingen hier beter niet alleen mee. Evalueer samen met hen of een les op afstand geschikt is en kies in functie daarvan één of meerdere parcours.</p>

Minimale formule	Ideale formule	Maximale formule	BEPERKT - UITGEBREID
Minstens 2 opeenvolgende lestijden	Minstens 6 lestijden	Meer dan 10 lestijden	
<p>Kies bij voorkeur één enkel parcours voor de hele klas. Zo kunnen de groepjes/leerlingen bij de nabespreking hun keuzes binnen hetzelfde parcours vergelijken. Anders verlies je veel tijd met de parcours aan elkaar uit te leggen of blijft de nabespreking oppervlakkig.</p> <ol style="list-style-type: none"> Inleiding en samen kiezen van een parcours In doorlopen het parcours (45 min) + vullen online evaluatie in (5 min) Optioneel klassikale terugkoppeling waarbij ze hun keuzes toelichten en vergelijken Debriefing en actieplaatjes (50 min) 	<p>In deze periode kan je</p> <ul style="list-style-type: none"> Verschillende parcours doorlopen (2 lestijden per parcours) Elk parcours uitgebreid bespreken uitwisseling/debat rond elk dilemma, grondige klassikale terugkoppeling, ... Dieper ingaan op de thema's migratie, conflicten en samenleven bij de thematische toegangspoorten vind je hiervoor diverse pedagogische tools. Dieper ingaan op de sociale, politieke of ethische vraagstukken die in de parcours aan bod komen samen de bronnen doornemen die bij een dilemma of parcours horen, de leerlingen onderzoek laten doen, ... 	<p>Debatten, ethische reflectie, thematische analyse, klasprojecten verken het volledige potentieel van de parcours en de verschillende dilemma's.</p> <p> Wijd één lestijd aan elk dilemma</p> <ol style="list-style-type: none"> Ga dieper in op een sociaal, politiek of ethisch vraagstuk gelinkt aan dit dilemma. In geven argumenten en beslissen gezamenlijk... Het vervolg is voor de volgende les. <p> Jongeren zijn gek op series. Speel er zelf ook een eindig met een cliffhanger en stel het vervolg uit tot de volgende les.</p> <p> Pauzeer vaak, zodat de leerlingen kunnen verwoorden hoe ze zich voelen bij elke situatie.</p>	

VAKKEN EN THEMA'S	<i>In functie van je vak, kan je 'thematische toegangspoorten' gebruiken om bepaalde vakinhouden te illustreren, humaniseren of met elkaar in verband te brengen</i>		
	Geschiedenis, aardrijkskunde, menswetenschappen, interdisciplinaire projecten	Filosofie, burgerschap, godsdienst, zedenleer	Frans, Nederlands, kunst
Conflicten en onderdrukking, minderheden, migratie, bevolking, asiel, mensenrechten, internationale relaties, bodemrijksdommen, aardrijkskunde ...	Ethiek, keuzes, wereldwijde ongelijkheid en onrechtvaardigheid, actualiteit, samenleven, mensenrechten, relatie met anderen, ontmoetingen, ik in de wereld.	Lezen van levensverhalen, literatuur of poëzie, schrijfopdrachten, debatteren en argumenteren, journalistieke en artistieke projecten ...	

HOE VOER JE EEN NAGESPREK MET JE LEERLINGEN NA HET PARCOURS ?

In de debriefing laat je je leerlingen nadenken en uitwisselen rond diverse vraagstukken die in Walk in my shoes aan bod komen. Daarvoor kan je onderstaande opbouw hanteren:

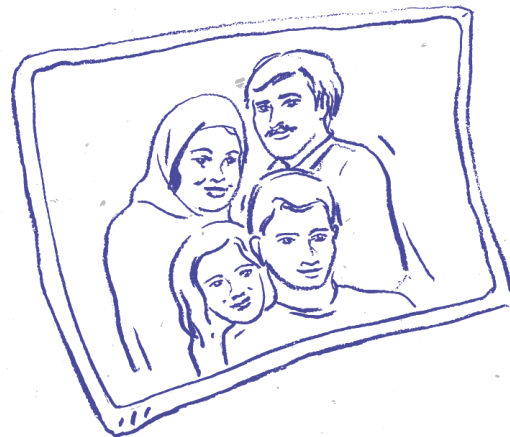
1. Vragen naar hun eerste indrukken en gevoelens

- Introductie: "Na het doorlopen van het parcours van je personage, ben je misschien verrast, geraakt, geschokt. We zijn dan ook benieuwd naar je gevoel op dit moment." Vraag hen één woord te kiezen dat hun gevoel weergeeft en dat op een stukje papier te schrijven. Vraag iedereen om zijn papier aan de klas te tonen, en nodig degenen die dat willen uit om verder toe te lichten.

2. Nabespreking op 'microniveau' : je personage en zijn/haar belevingen

- Leerlingen werken eerst individueel (5') en in kleine groepjes (5'). Je kan hiervoor gebruik maken van het voorziene werkblad op pagina 23 (beantwoorden van eerste 6 vragen)
- Vervolgens ga je klassikaal in gesprek:
 - Waren de keuzes waar je personage onderweg voor stond gemakkelijke keuzes om te maken? Waarom (niet)?
 - Wat deed je aarzelen of bracht je ertoe een bepaalde beslissing wel of niet te nemen (principes, verantwoordelijkheid tegenover anderen, voorzichtigheid, gevoelens van het personage, informatie uit de bronnen)?
 - Hoe denk je dat je personage zich gevoeld heeft (op moment X of Y)?
 - Welke moeilijkheden kwam hij/zij tegen op zijn/haar vlucht?

⚠ Let op: Corrigeer de leerlingen als ze denken dat alle 3 routes in Europa eindigen. De routes eindigen op verschillende plaatsen (afhankelijk van de beslissingen), onder meer in de landen van herkomst of de buurlanden, waar de meerderheid van de onder dwang ontheemde personen zich bevindt

- Waar eindigde het parcours van je personage? Denk je dat hij/zij daar gemakkelijk een betere toekomst kan opbouwen?
- Waren jullie je bewust van wat zich afspeelt in Eritrea, Kivu of Syrië?
- Wat denk je dat je personage probeerde te bereiken? Wat zou je personage gedaan hebben als hij of zij veilig in zijn of haar eigen land had kunnen wonen: zou hij of zij gebleven zijn?

3. Nabespreking op 'macroniveau' : mondiale vraagstukken en realiteiten

- Leerlingen werken eerst individueel (5') en in kleine groepjes (5'). Je kan hiervoor gebruik maken van het voorziene werkblad op pagina 23 (overige 6 vragen)
- Vervolgens ga je klassikaal in gesprek
 - Als je kijkt naar het verhaal van Sifa, Senait en Hassan, wat zijn volgens jou dan de belangrijkste redenen waarom mensen hun thuis ontvluchten?
 - Was er één eenvoudige verklaring voor de keuze van Sifa, Senait of Hassan om te vertrekken, of waren de redenen complex? Hoe kunnen we simplistische verklaringen vermijden?
 - Wat maken vluchtelingen onderweg mee? Hoe makkelijk is het voor hen om een veilige plek te vinden om te leven?
 - Volgens de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens heeft iedere persoon recht op asiel wegens vervolging in een ander land (art. 14). Vluchtelingen hebben dus recht op internationale bescherming. Waarom is dat belangrijk?

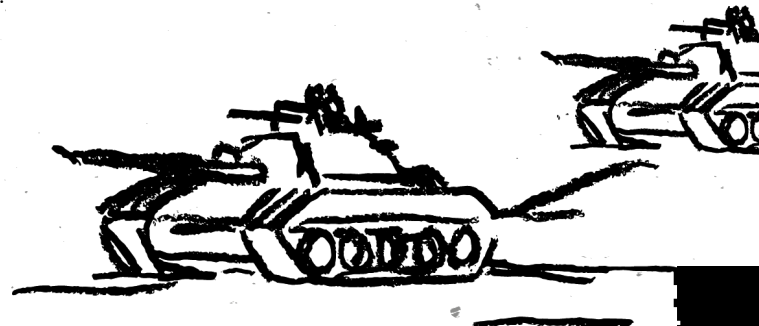
TIP

- Wissel individuele reflectie af met discussies in kleine groepen en in grote groep, om alle leerlingen zo veel mogelijk te betrekken (niet alleen degenen met een sterkere mening over het onderwerp).
- Peil eerder naar gevoelens dan naar meningen en vermijd vragen die leiden tot sociaal wenselijke antwoorden.

4. Actiepistes

- Zet het klassikaal gesprek verder.
 - In welke mate raakt het verhaal van Sifa, Senait of Hassan jullie? Voel je je betrokken?
 - Heb je het gevoel dat je zelf er mee voor kan zorgen dat mensen als Sifa, Senait en Hassan een beter leven hebben? Op welke manier heb jij impact?
 - Onderneem je op dit moment al dingen om aan een meer solidaire wereld te werken (bv. vrijwilligerswerk, ...)?
- Toon de leerlingen de video '[Jongeren aan het woord](#)' en bespreek vervolgens verschillende mogelijkheden tot actie (zie ook pagina 18 - 19).
- Sluit af door hen op een post-it te laten noteren wat zij willen doen om mee te bouwen aan een meer open, solidaire en rechtvaardige wereld.

 Tip: Gebruik **digitale** tools voor je nabespreking: vraag je leerlingen hun indrukken en antwoorden te delen via Whooclap, Mentimeter, Padlet, ... Of ze op te nemen in een video via Flipgrid.

VERDIEPINGSMOGELIJKHEDEN

1. Verwerkingsopdrachten:

Met deze opdrachten kunnen je leerlingen zelfstandig of in kleine groepjes aan de slag.

Opdracht 1:

Vluchtelingen in de media

Doelstelling: de leerlingen worden zich bewust van de rol van de media in de beeldvorming over mensen op de vlucht

Kader: Mensen op de vlucht worden vaak op een eenzijdige en stereotype manier in beeld gebracht in de media, bijvoorbeeld als "slachtoffer" of als "bedreiging". Deze beeldvorming maakt dat we minder geneigd zijn ons met hen te identificeren. Zien we mensen op de vlucht bijvoorbeeld als slachtoffers, dan gaan we voorbij aan hun bredere identiteit en aan het feit dat zij ook ondernemende en veerkrachtige personen zijn net als wij.

1. Vraag je leerlingen om op zoek te gaan naar één artikel waarin vluchtelingen op een eenzijdige manier in beeld worden gebracht: als "(hulpeloos) slachtoffer" of als "bedreiging". Laat hen eveneens een voorbeeld zoeken van een nieuwsartikel dat een breder (menselijker) perspectief hanteert.
2. Laat hen de artikels vergelijken: welke verschillen zijn er op vlak van beeldmateriaal, woordkeuze, impliciete/expliciete boodschap, het effect op de lezer... Ze presenteren hun bevindingen aan hun klasgenoten.
3. Ga samen in debat: Vanwaar komt deze eenzijdige beeldvorming? Wat is het effect hiervan?

Opdracht 2:

Een ontmoeting in beeld

Doelstelling: leerlingen maken kennis met diverse manieren waarop ze zich kunnen engageren om mensen op de vlucht warm te onthalen.

Instructies voor je leerlingen:

1. Contacteer een middenveldorganisatie of opvangcentrum in de buurt en vraag of je eens mag komen kennismaken met hun werking en een vrijwilliger mag interviewen
2. Bereid enkele vragen voor, bv. Wat motiveert je in je vrijwilligerswerk? Hoe is het voor mensen op de vlucht om een toekomst in België uit te bouwen? Met welke drempels worden ze geconfronteerd? Op welke manier draag je bij aan een open en solidaire samenleving? In welke mate heeft je inzet voor mensen op de vlucht je nieuwe inzichten bijgebracht en/of op een andere manier doen kijken naar de samenleving?
3. Maak een korte podcast / video van het interview en presenteer deze aan je medeleerlingen

Opdracht 3: Durf elkaar te ontmoeten

Doelstelling: Leerlingen denken na over hoe en waarom het belangrijk is om ontmoeting na te streven met anderen in de samenleving

Walk in my shoes heeft leerlingen waarschijnlijk doen inzien dat (jonge) vluchtelingen minder van hen verschillen dan ze misschien dachten, en dat we in wezen allemaal mensen zijn met gelijkaardige emoties en dromen. Toch scheiden mentale grenzen ons van veel mensen in de maatschappij die we misschien nooit in ons leven ontmoeten... Tenzij we ze durven te ontmoeten!

- Vraag je leerlingen om na te denken over het thema "Durf elkaar te ontmoeten", en daarover een tekst of een video te

maken. Wie zouden ze willen ontmoeten: vluchtelingen, personen met een handicap, daklozen? Wat denken ze dat zo'n ontmoeting hen zou opleveren? En wat zou het opleveren voor de persoon die ze ontmoeten?

Welke ideeën hebben ze om meer kansen voor ontmoeting in de samenleving te creëren? Wat zijn de hinderpalen voor dergelijke ontmoetingen en hoe kunnen die overwonnen worden?

- Je kan ook voorstellen dat ze deze ontmoeting individueel of klassikaal (met voorbereiding en nabespreking) in praktijk brengen.

2. "Thematische toegangspoorten":

Wil je met je leerlingen dieper ingaan op één of meer van de thema's die in de parcours aan bod komen, gedurende één of meerdere lesuren?

Bekijk de suggesties voor "thematische poorten" op pg. 14 en de bijbehorende bronnen, en zoek op waar deze thema's zich in het parcours bevinden op pg. 20-22.

TIPS OM MOEILIJKE DEBATTEN IN JE KLAS IN GOEDE BANEN TE LEIDEN

Als leraar kan het soms moeilijk zijn om discussies over diversiteit of migratie te voeren of om te reageren op racistische of discriminerende opmerkingen van bepaalde leerlingen. Hoe ga je hiermee om? Op deze pagina vind je enkele tips hoe je kan reageren. Dit onderdeel is sterk geïnspireerd op het dossier "Hoe omgaan met racistische en discriminerende uitspraken?" van School zonder Racisme.¹

1. Neem het niet persoonlijk

Probeer, zodra de discussie op gang is gekomen, zo weinig mogelijk in te grijpen. Laat de leerlingen in eerste instantie samen debatteren. Houd in het achterhoofd dat jouw mening er weinig toe doet, het gaat over wat zij kunnen leren. Als je tussenkomt, doe dat dan neutraal of speel advocaat van de duivel.

2. Ga dieper graven, vaak zit er een verborgen boodschap achter

Heel wat racistische uitlatingen komen voort uit een gevoel van angst, er is maar weinig dat echt op een ideologie gefundeerd is. Als een moeder zegt dat ze niet wil dat haar dochter samen is met een buitenlander, dan moet je twee dingen begrijpen. Natuurlijk zegt ze dat ze niet wil dat haar dochter een vriendje uit het buitenland heeft, maar misschien wil ze ook zeggen dat ze het beste wil voor haar dochter, dat zij bijvoorbeeld bang is voor discriminatie omwille van zijn roots of dat ze bang is dat haar dochter voor een andere godsdienst zal kiezen. Dat angstgevoel maakt dat ze zich racistisch uitlaat.

3. Laat je niet meeslepen door je emoties

Let op wat er om je heen gebeurt en reageer daar gepast op. Zo blijf je betrokken.

4. De juiste argumentatie

Antwoord op racistische uitspraken met gefundeerde argumenten. Verval niet in een discussie op basis van alleen maar feiten, zo raak je de aandacht van de jongeren kwijt. Kies je argumenten goed (niet alle jongeren zijn gevoelig voor dezelfde argumenten) en wissel feiten en persoonlijke verhalen af, zo heb je meer impact.

5. Let op met cijfers

Argumenteer niet alleen met cijfers en als je dat toch doet, kies ze dan goed, want ze zeggen niet altijd genoeg. Een vluchtelingenkamp met 500.000 mensen, waarmee kun je dat vergelijken?

6. Blijf kalm

Onthoud dat het geen zin heeft om je te laten meeslepen. Het is de bedoeling het gedrag duurzaam te veranderen. Als je niet meteen weet hoe je moet reageren op racistische en discriminerende uitspraken, zeg

dan dat je vindt dat deze uitspraak ongepast is en dat je het er later over zult hebben, zo win je tijd. Wanneer het tot een ruzie tussen leerlingen komt, kan je ook wachten tot de rust is weergekeerd om het erover te hebben. Als je ziet dat één van de jongeren zich laat meeslepen, vraag hem/haar dan even naar buiten te gaan om te kalmeren.

7. Keer de rollen om

Speel advocaat van de duivel en vraag de leerlingen wat ze zouden doen als zij in de situatie zouden zitten waar ze nu kritiek op hebben.

8. Herhaal de uitspraken van leerlingen die in gemeenschappen blijven hangen

Nuanceer wat ze zeggen. In wat ze zeggen: is dat zo voor alle nieuwkomers?

9. Betrek alle leerlingen bij het gesprek

In plaats van de leerling die zich discriminerend uitlaat, apart te nemen, kan het interessant zijn een discussie op gang te brengen in de klas en te luisteren naar alle leerlingen.

10. Stel grenzen

Als je racistische uitspraken hoort die sommige jongeren kunnen kwetsen, stel dan meteen grenzen. Leg uit dat dit kwetsend kan zijn en dat je respect moet hebben voor elkaar.

11. Stel van bij het begin regels vast

Het kan nuttig zijn om bepaalde regels vast te leggen voor je aan het gesprek begint, misschien kun je dat samen doen. Zo is het nadien gemakkelijker om de leerling aan te spreken die discriminerende uitspraken doet: 'Weet je nog welke regels we samen hebben bepaald?' Een paar tips:

- Ik mag mijn verhaal vertellen of het voor mezelf houden.
- Ik luister naar de anderen wanneer zij aan het woord zijn.
- Ik respecteer andere meningen dan de mijne.
- Ik lach anderen niet uit.
- Ik vertel niet verder wat anderen tijdens de klasgesprekken vertellen.

¹ Je kan het originele dossier openen op de site van School zonder Racisme: https://www.schoolzonderracisme.be/sites/default/files/2019-08/Tips%20School%20zonder%20Racisme.txt_pdf

ACHTERGRONDINFORMATIE EN THEMATISCHE TOEGANGSPOORTEN

ACHTERGRONDINFORMATIE

Grondoorzaken van migratie

Er is meestal niet slechts één reden om te beslissen om alles wat je kent en liefhebt voorgoed achter te laten. De grondoorzaken van vluchtelingen zijn zeer divers en complex. Maar één ding is zeker: deze drastische stap zetten maar weinig mensen als het geen pure noodzaak is.

- **Oorlog conflict en geweld:** Wereldwijd één van de belangrijkste redenen om te vluchten. Of ze nu op een rechtstreekse manier betrokken zijn in een conflict of ze in een gebied wonen waar er oorlog heerst.
- **Angst voor vervolging:** Wanneer mensen bang zijn om vervolgd te worden op grond van hun ras, politieke overtuiging, lidmaatschap van een sociale groep, nationaliteit of religie. Vaak is dit het geval in dictatoriale regimes waar het uiten van een bepaalde mening erg zware gevolgen kan hebben.
- **Natuurrampen:** Mede door de klimaatverandering worden er meer woestijnen gevormd en stijgt de zeespiegel, wat dan weer bijvoorbeeld overstromingen met zich meebrengt. Ook voedsel- en waterschaarste zijn hiervan een gevolg. Nog steeds bestaat er geen officieel statuut om mensen die hier slachtoffer van worden officieel bescherming te geven.
- **(Kans)armoede:** Wanneer mensen geen perspectieven of toekomst meer menen te hebben in hun eigen land, bijvoorbeeld omdat ze geen werk vinden of niet uit de spiraal van armoede geraken, nemen ze soms de beslissing om te migreren. Ze hopen dat ze werk vinden in het buitenland en zo aan een toekomst te bouwen voor zichzelf en/of hun gezin. Migreren uit armoede is geen reden om bescherming te krijgen.

Wie zijn "de vluchtelingen"?

Volgens de conventie van Genève uit 1951 is een **vluchteling**:

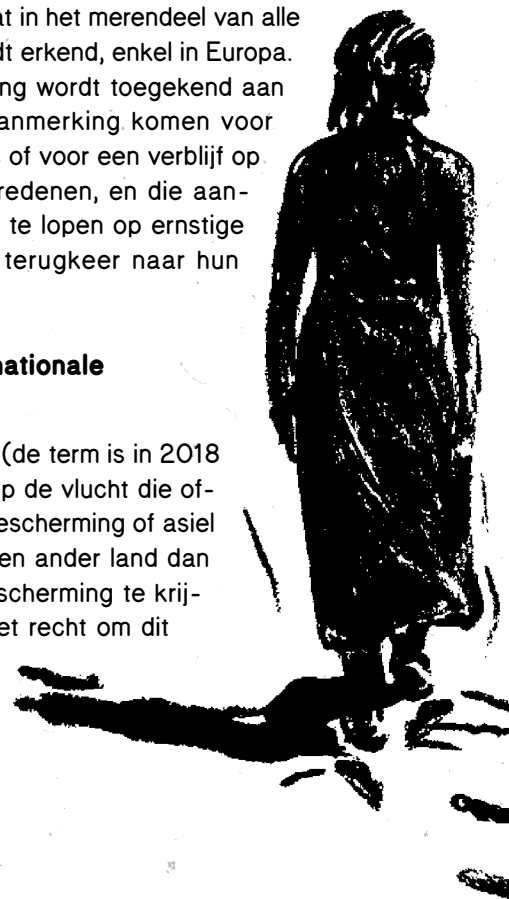
"Een persoon die uit gegronde vrees voor vervolging wegens zijn ras (etniciteit), religie, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of zijn politieke overtuiging, zich bevindt buiten het land waarvan hij de nationaliteit bezit, en die de bescherming van dat land niet kan of, uit hoofde van bovenbedoelde vrees, niet wil inroepen, of die, indien hij geen nationaliteit bezit en verblijft buiten het land waar hij vroeger zijn gewone verblijfplaats had, daarheen niet kan of, uit hoofde van bovenbedoelde vrees, niet wil terugkeren (...)"

Subsidiar beschermd:

Dit specifiek statuut bestaat, in tegenstelling tot het vluchtelingenstatuut dat in het merendeel van alle landen ter wereld wordt erkend, enkel in Europa. Subsidiare bescherming wordt toegekend aan mensen die niet in aanmerking komen voor de vluchtelingenstatus of voor een verblijf op grond van medische redenen, en die aantonen een reëel risico te lopen op ernstige schade in geval van terugkeer naar hun land van herkomst.

Verzoeker om internationale bescherming:

Voorheen asielzoeker (de term is in 2018 veranderd): mensen op de vlucht die officieel internationale bescherming of asiel aanvragen om zo in een ander land dan hun herkomst land bescherming te krijgen. Iedereen heeft het recht om dit aan te vragen. Iedereen die in deze procedure, zit wordt zo genoemd.

Op de vlucht

Voor de meeste mensen die op de vlucht slaan voor geweld of onderdrukking in hun land, is een nieuwe 'thuis' vinden waar ze veilig zijn, alles behalve vanzelfsprekend. De meeste ontheemden vluchten binnen hun eigen land of naar een buurland, ze gaan niet zo ver weg. Zo leeft 85% van de vluchtelingen in een ontwikkelingsland of een vluchtelingenkamp zonder enig toekomstperspectief of in een stedelijke omgeving in precare omstandigheden. Vaak hebben vluchtelingen geen verblijfsvergunning en geen rechten en zijn ze dus kwetsbaar voor alle mogelijke vormen van misbruik. Het is dan ook geen verrassing dat zij die de kans krijgen, een bestemming proberen te bereiken waar ze in veiligheid en waardigheid kunnen leven. Ze zijn er zelfs toe bereid om al hun spaargeld en hun leven in handen te geven van een smokkelaar, zo wanhopig zijn ze. De migratieroutes die de vluchtelingen nemen, zijn erg gevaarlijk en ze riskeren extreem geweld: ontberingen, afpersing, gevangenschap, uitbuiting, seksueel geweld ... in handen van smokkelaars, gewapende groepen of de overheid. Sommige mensen slagen erin veilig een ander land te bereiken, velen slagen daar niet in, sommigen overleven het niet. Maar niemand raakt er ongeschonden uit. Het Europese beleid van gesloten grenzen en 'externalisatie' van de grenzen maakt deze routes nog gevaarlijker en dodelijker, niet alleen aan de grenzen van Europa, maar ook in transitlanden als Libië. Dat maakt deze mensen nog meer afhankelijk van smokkelaars. Hoewel asiel een mensenrecht is, is er voor mensen die internationale bescherming verdienen, geen legale en veilige weg om van dat recht gebruik te maken (behalve het hervestigingsprogramma van de Verenigde Naties).

Na aankomst

Eenmaal aangekomen in het nieuwe gastland, zit de tocht richting een nieuw en veilig leven er nog niet op. Op dat moment begint een nieuwe etappe vol uitdagingen in het leven van de nieuwkomer. Indien de persoon in kwestie kans wil maken op asiel in het nieuwe land moet hij of zij een verzoek doen om internationale bescherming. Het indienen van dit verzoek (dat gebeurt bij de federale instantie 'Dienst vreemdelingenzaken') geeft het recht op een verblijf in een opvangstructuur. Het is dan wachten op het interview bij het 'Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen' (cgvs), die peilt naar de beweegredenen van de verzoeker om hier bescherming aan te vragen en verifieert of de persoon in kwestie recht heeft op een statuut als vluchteling of subsidiaire beschermde en dus kan blijven. Indien dat niet zo is, wordt het verzoek afgekeurd en krijgt de verzoeker het bevel om het grondgebied te verlaten. Indien het verzoek wordt goedgekeurd, begint een nieuwe puzzel. Meer bepaald de moeilijke etappe waarin de persoon in kwestie slechts 2 maanden de tijd krijgt om een nieuwe woonst te vinden. Daarnaast begint de zoektocht naar werk, het onder de knie krijgen van een nieuwe taal, het opbouwen van een netwerk, de weg vinden in de administratieve en juridische verplichtingen, het gewoon worden aan de nieuwe cultuur en het onbekende land, enzovoort. Dit allemaal terwijl hij of zij vaak bepaalde trauma's moet verwerken, ver weg is van familie en vrienden en daarbovenop niet zelden het hoofd moet bieden aan discriminatie en racisme. De moeilijkheden van dit inclusieverhaal worden vaak erg onderschat.

THEMATISCHE TOEGANGSPOORTEN

We hebben getracht een groot aantal thema's te behandelen in de parcours, die verband houden met conflicten, migratie of samenleven. Dit zodat je de verschillende dimensies van het complexe verschijnsel migratie met jouw leerlingen kunt onderzoeken. Deze thema's zijn "toegangspoorten" tot tal van sociale, politieke, economische of ethische vraagstukken van de wereld van vandaag, die via sys-

teemdenken kunnen worden besproken. Misschien behandel je een aantal van deze thema's al in je lessen? De hulpmiddelen die we aanbieden (achtergrondinformatie, videomateriaal, spellen, enz.) stellen je in staat deze thema's te verdiepen, te illustreren en een menselijk gezicht te geven. Walk in my shoes laat je eveneens toe deze thema's met elkaar te verbinden via een verhalende rode draad.

	THEMA	INFORMATIE	HULPMIDDELEN
ALGEMEEN	Migratie	Zich er bewust van worden hoe complex migratie is, van de redenen die mensen ertoe brengen op de vlucht te slaan en van hun behoefte aan bescherming. Zich bewust worden van de eigen kijk op vluchtelingen en migratie en dat tegenover de feiten zetten. De mens weer centraal zetten in discussies over migratie, de nadruk leggen op de eigenheid van elke migrant. Zich bewust worden van de migratiepolitiek en de impact daarvan op de nood aan bescherming van vluchtelingen.	Vluchtverhalen: Boeken en films Dossier " Between 2 Worlds " Spot " Second a day " Stories " I am a migrant " Toolkit voor advocacy
	Geschiedenis van migratie	Begrijpen dat migratie altijd heeft bestaan en soms zelfs werd gefaciliteerd (bv. steenkoolakkoord) en dus ook dat de redenen waarom we migratie 'wenselijk' of 'niet wenselijk' vinden, arbitrair zijn en niet zomaar aangenomen mogen worden. Begrijpen dat er binnen de Belgische bevolking ook migranten geweest zijn en parallellen trekken tussen de moeilijkheden en vooroordelen waarmee Belgen elders te maken kregen en de situatie waarin vluchtelingen zich bevinden in België. Interesse krijgen voor de basis van asielrecht na de Tweede Wereldoorlog en voor de mensenrechten.	Expo " (Di)vers talent " Museum en handleiding Een reis voor het leven Docu " Kinderen van de migratie "
	Discours in de media	Zich er bewust van worden dat het discours in de media en de politiek migranten voorstelt als een dreiging of als slachtoffer en dat deze simplistische voorstelling angst en ontmenselijking van migranten voedt.	Analyse van persartikels. EDUbox "Nepnieuws" Other Talk on migration Dossier "Propaganda"
	Systeemleer en ongelijkheid op wereldvlak	Begrijpen dat de keuze om te migreren vaak het resultaat is van een combinatie van factoren (onveiligheid, overtreding van de mensenrechten, gebrek aan perspectieven ...) en niet los gezien kan worden van ongelijkheid in de wereld, politieke instabiliteit of klimaatverandering - grote globale uitdagingen die het gevolg zijn van ons gedrag. De link begrijpen tussen wereldwijde economische en politieke verhoudingen van toen en nu (ook kolonisatie) en de ongelijkheid in de wereld - een voedingsbodem voor migratie.	Tool " Sporen van kolonisatie " Educatieve fiches " Koloniaal debat in België " Project " Klimaatling "
	Geografie	Zich bewust worden van de alomtegenwoordigheid van migratie tussen en binnen landen (platteland-stad) - en dus ook dat migratie een normaal fenomeen is. Bekijken hoe de migratiestromen vooral tussen - en binnen - de landen in het zuiden lopen.	Interactieve kaart: Migratiestromen wereldwijd
	Gender en migratie	Gender kan enerzijds aangekaart worden als oorzaak van migratie, bijvoorbeeld het geweld tegen vrouwen (verkrachting als oorlogswapen, gedwongen huwelijken, vrouwenbesnijdenis...) en de vervolging van seksuele minderheden (LGBTQI+). Anderzijds kan men ingaan op de risico's die vrouwen, en vooral alleenstaande vrouwen, tijdens hun reis lopen (verkrachting, mensenhandel en seksuele slavernij, onveiligheid in de kampen...)	Analyse over vrouwen op de vlucht Het verdrag van Istanbul en vrouwen op de vlucht
VOOR	Vervolging en onderdrukking	Begrijpen wat mensen die vervolgd en onderdrukt worden, doormaken; dat zij niet vrij en veilig kunnen leven. Zich bewust worden van het belang van mensenrechten en fundamentele vrijheden (bv. vrije meningsuiting) en van de noodzaak om ervoor te zorgen dat ze hier en in de wereld gerespecteerd worden. Nadenken over de rol die onze regering en de internationale gemeenschap kunnen spelen en welke invloed wij als burgers hebben.	Amnesty lesmateriaal docenten rond mensenrechten Country reports Amnesty

	THEMA	INFORMATIE	HULPMIDDELEN
VOOR	Conflicten en geweld	De evolutie van de aard van conflicten begrijpen, zien wie de nieuwe spelers zijn, wat de gevolgen zijn op de burgerbevolking, de manier waarop de macht vandaag wordt uitgeoefend of opgelegd, het belang van subsidiaire bescherming.	www.vlaamsvredesinstituut.eu Dossiers: Pax Christi
	Bodemrijdommen	De link begrijpen tussen de exploitatie van bodemrijdommen en conflicten in de wereld, systematisch roven, het belang van het concept van de 'toeleveringsketen', de concurrentiële belangen van alle spelers, de armoede in landen met veel bodemrijdommen.	Video " Mining " Video " Fair ICT Flanders " www.catapa.be
	Kindsoldaten	Het mechanisme begrijpen achter de inschakeling van kinderen in gewapende conflicten wereldwijd, de demobilisatie en de re-integratie van deze kinderen en jongeren	Tools en rapporten: WING Getuigenis kindsoldaat Themafiche Unicef Video When I close my eyes
	Je thuis verlaten	Je thuis verlaten, alles achterlaten zonder te weten of je ooit kunt terugkomen, is een bijzonder moeilijke beslissing die je alleen neemt als het niet anders kan. Heel wat mensen wereldwijd krijgen niet de kans ergens te wonen waar ze veilig zijn en zich thuis kunnen voelen.	Gedicht " Home " van W. Shire Spot " Réfugiés " Stripboek "The arrival"
	Situatie Syrië	Het conflict dat Syrië al sinds maart 2011 verdeelt, is nog niet voorbij. Na tien jaar oorlog is het niet meer zo gemakkelijk om precies te weten wie de betrokken partijen zijn, hoe het allemaal begon, wat de gevolgen zijn en hoe het verder moet. Met een grondige kennis van dit conflict kunnen we beter begrijpen waarom mensen het land ontvluchten.	Dossier " Jongeren op de vlucht " Interview Syrië-expert Caritas Serious game " Keuzestrijd " UNHCR Syrië
	Situatie DR Congo	Heel arme bevolking, gebrek aan infrastructuur, permanent conflict in het oosten van de republiek Congo, predatie, veel bodemrijdommen, failliete staat, seksueel geweld, verplaatsing van bevolking, humanitaire crisis ...	" Achter de schermen " video en campagne UNHCR DR Congo
	Situatie Eritrea	Geen vrijheid van meningsuiting en religieuze vrijheid, opsluiten van mensen die kritiek uiten op de regering en de verplichte legerdienst die hele generaties jongeren eindeloos vasthoudt, wat ten koste gaat van hun dromen: dit zijn de redenen die maken dat heel wat jonge Eritreeërs ballingschap als de enige uitweg zien. De op drie na grootste groep van asielaanvragers in België komt uit Eritrea.	Animatie: Senai's journey Beeldverhaal "Niets" Nieuws in de klas: Dossier
TIJDENS	Asiel en internationaal recht	Asiel aanvragen is een mensenrecht (art. 14 UVRM). Het internationale recht voorziet dat iemand wiens leven, vrijheid of integriteit bedreigd wordt, het recht heeft de bescherming van een ander land dan het zijne te vragen. Er zijn twee soorten internationale bescherming: het vluchtelingenstatuut, uitgewerkt door de Verenigde Naties in de Conventie van Genève in 1951 (persoonlijke vervolging) en de subsidiaire bescherming, in 2004 geïntroduceerd in Europa ('oorlogsvluchtelingen'). Jammer genoeg is de Conventie van Genève niet door alle landen ter wereld goedgekeurd en wordt ze ook niet overal gerespecteerd.	" Fotospel " activiteit
	Migratieroutes en globale realiteit	Meer dan de helft van de mensen die gedwongen zijn verhuisd, vinden een schuilplaats in hun eigen land (57%). Van de mensen die het land verlaten, trekt de meerderheid naar een buurland (73%). 86% van de vluchtelingen woont dus in een ontwikkelingsland. In tegenstelling tot het gangbare idee komt slechts een heel klein deel van de vluchtelingen naar het Westen.	Video " Global report UNHCR " " Stoelendans " activiteit
	Leven in ballingschap en in vluchtelingenkampen	De vluchtelingenkampen waar 40% van de vluchtelingen in de wereld leeft, bieden bescherming en noodzakelijke humanitaire hulp, maar slechts weinig toekomstperspectief (kwetsbaarheid, onveiligheid, studies, werk ...). Veel mensen blijven er ook heel lang (gemiddeld 17 jaar).	Interactieve belevingen Refugee republic en Mijn nieuwe thuis VR beleving " Clouds over Sidra "

	THEMA	INFORMATIE	HULPMIDDELEN
TIJDENS	Hervestiging	Hervestiging is een programma van de UNHCR dat de kwetsbaarste vluchtelingen en zij die niet naar hun land van herkomst kunnen terugkeren of zich in het opvangland kunnen integreren, onderbrengt in een derde land. Slechts 1% van de betrokken vluchtelingen kan een beroep doen op dit programma, omdat er te weinig plaatsen zijn.	www.resettlement.eu Getuigenissen "Share"
	Leven in ballingschap en gastarbeiders	De meeste vluchtelingen wonen niet in vluchtelingenkampen, maar in de stad. Veel landen erkennen het vluchtelingenstatuut niet en geven geen verblijfsvergunning of rechten. Ze kunnen niet legaal werken of studeren en zijn kwetsbaar voor alle vormen van uitbuiting door werkgevers, huisjesmelkers, bendes en de overheid (uitbuiting, afpersing, opsluiting, geweld ...) waartegen de vluchtelingen geen bescherming kunnen vragen. Dat is ook het lot van heel wat gastarbeiders wereldwijd.	Arbeidsmigranten Qatar
	Realiteit van de migratieroutes en mensenhandel	Mensen die op de vlucht zijn, staan voor heel wat gevaren: ze zijn afhankelijk van smokkelaars (zee, woestijn, grenzen oversteken), die hen soms in gevaar brengen. Het gevaar komt ook van de nationale overheid: willekeurige opsluiting, terugsturen of deportatie. In sommige landen buiten ook smokkelaars, gewapende groepen of criminele bendes hen uit: kidnapping, afpersing, dwangarbeid, slavernij. Migranten krijgen ook te maken met fysiek of seksueel geweld door al deze partijen. Tot slot voelen ze zich soms vele jaren lang nergens veilig of thuis.	MSF: People on the move Docu " The last shelter " Info mensenhandel Mensenhandel ook in België
	Ethiek: Persoonlijke keuzes	Vluchtelingen moeten vreselijke keuzes maken: strijden tegen onrechtvaardigheid of me gedeisd houden? Iemand tegen mijn geweten in toch aangeven? Landgenoten doden om mijn land te dienen? Mensen die mij helpen, in gevaar brengen? Iemand aan zijn lot overlaten om mezelf te redden? Vragen die gaan over de relatie met de ander, solidariteit, verantwoordelijkheid, loyaliteit, het belang van de groep of het individu en dus uiteindelijk ook over de manier waarop wij willen samenleven.	
	Ethiek: Samenlevingskeuze:	Ook wij als wereldburgers maken samenlevingskeuzes die gevolgen hebben voor de rechten van mensen op de vlucht, maar ook voor de (on)gelijkheid, (on)recht en (in)stabiliteit in de wereld die vluchtelingen ertoe aanzet weg te gaan en waarvan de oorzaken systemisch zijn. Welke mensenrechten willen we in ons land, aan onze grenzen en in de wereld nastreven en via welk beleid op nationaal en internationaal vlak?	EUROGUIDE polarisering
	Migratiebeleid: 'Vesting Europa'	De veiligheidsevolutie van het migratiebeleid in Europa, ingegeven door de wil om de stroom van migranten in te dijken, leidt tot problematische praktijken - 'externalisering van grenzen', pushbacks, bouw van muren, enz. Die hebben niet alleen dramatische menselijke gevolgen (geweld aan de grenzen, doden op zee, willekeurige opsluiting ...), maar ontnemen mensen die nood hebben aan internationale bescherming, ook een veilige en legale weg om dit te doen (met uitzondering van hervestiging).	Dossier " Desperate journey "
	'Externalisatie van de grenzen'	Europa sluit akkoorden met landen als Turkije en Libië om de vluchtelingenstroom en de opvang van vluchtelingen 'uit te besteden'. Dit gaat ten koste van de mensenrechten en het recht op asiel.	AZG video EU-Turkije-deal Amnesty: Deal Libië
	Illegale pushbacks	Er zijn steeds vaker gevallen van pushbacks aan de Europese grenzen. Hiermee worden een internationaal recht en het recht om niet teruggestuurd te worden van mensen die internationale bescherming vragen, geschonden.	Reportage " Pushbacks " 11.11.11: Push-back beleid
	Griekse eilanden	Het vasthouden van tienduizenden migranten op de Griekse eilanden, ondanks hun recht op asiel, is te verklaren door de ongelijkheid op het vlak van asielbeleid in Europa ('Dublin-conventie' en disproportionele "last" voor de landen aan de buitengrenzen van Europa) en het feit dat de andere Europese landen er niet in slagen tot een solidair alternatief te komen.	Reportage " Moria " AZG digitalk Lesbos AZG video Griekse eilanden

THEMA	INFORMATIE	HULPMIDDELEN
Asielprocedure	Iemand die in zijn of haar land bedreigd wordt, kan internationale bescherming vragen. Dat wordt onderzocht door de Dienst Vreemdelingenzaken en het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en Staatlozen. Tijdens die procedure heeft de persoon in kwestie recht op opvang bij Fedasil. Het is een lange, complexe, onzekere en moreel zware procedure. In 2020 kreeg 34% van de asielaanvragers een positief antwoord.	Parcourspuzzel internationale bescherming Agentschap Integratie & Inburgering
Integratie en samenleven	Zodra het statuut is verkregen, begint een nieuwe lijdensweg (woning, taal, procedures, werk ...) vol hindernissen, wachten, onbegrip ... Integratie is een zaak van ons allemaal. Hoe kunnen wij, elk op onze eigen manier, het samenleven stimuleren en bijdragen aan een inclusievere samenleving?	Tool " Inclu acto " EUROGUIDE Samen Leven Change traject (JRS) Videos buddywerking
Relatie met de Ander, racisme, polarisatie	Discriminatie en racisme hebben een reële impact op het leven van de vluchtelingen en het samenleven. Mentale grenzen werken toenadering tussen mensen tegen en zijn een bron van uitsluiting, ongelijkheid en conflict hier en in de wereld. Waarom zit onze relatie met de ander vol wantrouwen en oordelen? Hoe kunnen we onze angst voor de ander wegnemen en polarisatie tegengaan, zodat we kunnen samenleven?	Edubox " Wij-zij-denken " School Zonder Racisme Docu " Wij zijn mensen " en " Het leven in kleur " Spot " All that we share "
Trauma's en welzijn	Heel wat vluchtelingen hebben diverse trauma's: oorlog, verlies van geliefden, opsluiting, seksueel geweld ... Zodra ze in het opvangland zijn, komt daarvoor sociaal isolement of het zoeken naar een plek in de plaats. Zo wordt het moeilijk om dit trauma te verwerken of zich goed te voelen. Weer vertrouwen vinden en sociale banden aanknopen kunnen helpen om zichzelf weer op te bouwen. Hoe kunnen wij daar als samenleving over waken?	
Mensen zonder papieren in België	Wat gebeurt er met de asielaanvragers die een negatief antwoord krijgen, in tegenstelling tot Sifa, Hassan en Senait? Sommigen keren vrijwillig terug naar hun land. Anderen sluiten deze optie uit en zijn dus illegaal, zonder papieren, in het land. Zij zijn met ongeveer 150.000 in België, zonder sociale bescherming, zonder vangnet, kwetsbaar voor uitbuiting van huisjesmelkers en werkgevers.	Getuigenissen en campagne " We are Belgium too "
Bijdrage van migranten aan opvangland en land van herkomst	In tegenstelling tot wat meestal gedacht wordt, heeft migratie een positieve invloed op de economie (bbp) van de opvanglanden. Dat komt omdat migranten werken, consumeren en gemakkelijker een eigen zaak beginnen. Hun bijdrage aan het land van herkomst is ook enorm, want ze sturen geld naar hun familie. Dat overgemaakte bedrag is 3,6 keer hoger dan de wereldwijde ontwikkelingshulp.	Video " Migratie anders bekeken " Expo " (Di)verse talent " Rapport " Common home "
'Transmigranten'	Sommige migranten hopen om allerlei redenen naar het Verenigd Koninkrijk te gaan: omdat ze daar familie hebben, omdat ze denken daar meer perspectieven te hebben of omdat er misverstanden zijn over hun recht op asiel in België. In afwachting van een container, een vrachtwagen of een boot, zitten ze vast in onzekerheid en een kwetsbare situatie.	Caritas video en rapport Docu " Thank God I'm in Europe "
Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV)	Van alle kinderen en jongeren die hun land verlaten, doen sommigen dat zonder hun ouders of komen sommigen alleen aan. Deze jongeren hebben recht op asiel in België en begeleiding tot ze meerderjarig zijn (een voogd, een woning, scholing ...). Deze jongeren dragen het gewicht van wat ze hebben doorstaan op hun schouders, maar ook de verantwoordelijkheid voor hun eigen bestaan en soms dat van hun familie in hun thuisland, ondanks hun jonge leeftijd.	Caritas artikels NBMV rapport UNHCR Platform " Kinderen op de vlucht " Boeken/Films: The lightless sky, What is the what, Ik ben Ahmad

* Voor anderstalige filmpjes kun je gebruikmaken van de automatische ondertiteling op YouTube.

* Statistieken UNHCR, IOM, Eurostat, Nationale Bank van België.

AAN DE SLAG

'WALK IN MY SHOES' HEEFT JE INFORMATIE GEGEVEN, GERAAKT, DOEN STILSTAAN BIJ DE SITUATIE ... NU VRAAG JE JE AF HOE JE MET IETS KUNT VERANDEREN. DIT ZIJN EEN PAAR VOORSTELLEN VOOR ACTIVITEITEN DIE JE INDIVIDUEEL OF IN GROEP KUNT DOEN OM TE IJVEREN VOOR EEN MEER SOLIDAIRE MIGRATIE EN EEN INCLUSIEVERE WERELD.

IDEE : bekijk de video 'Jongeren aan het woord' van 'Walk in my shoes' om het debat op gang te brengen.

De jonge mensen vertellen wat anderen (Belgen) kunnen doen om het leven van vluchtelingen wat gemakkelijker te maken. Met deze film betrek je de vluchtelingen bij het gesprek over een onderwerp dat vooral hen aanbelangt.

Individueel:

- Praat met anderen over het thema migratie en doe dit op een juiste, genuanceerde en onderbouwde manier. Er zijn in je omgeving vast heel wat mensen die zich vragen stellen bij de uitdagingen voor onze samenleving. Ga met hen in gesprek, verwijs hen door naar betrouwbare informatiebronnen, antwoord op hun vragen en deel met hen wat je zelf al hebt ondernomen.
- Toon je empathie ten aanzien van nieuwkomers in het dagelijkse leven en ga de ontmoeting aan.
- Een vluchtelingenfamilie is net verhuisd naar jouw buurt? Bied hen je hulp aan. Misschien kun je hen rondleiden in de buurt. Iemand maakt een verloren indruk en lijkt niet van hier? Ga naar die persoon en praat ermee.
- Verspreid positieve berichten via sociale media en maak in discussies gebruik van ware cijfers en feiten.
- Start een campagne op of onderteken een petitie om openheid ten aanzien van de andere en de rechten van migranten te verdedigen
- Ga bij een middenveldorganisatie die ijvert voor de rechten van migranten, ga als vrijwilliger aan de slag in een opvangcentrum in de buurt.
- Word meter/peter van een vluchteling of moedig je familie aan om een migrant op te vangen (project 'CALM' van Singa, word opvanggezin voor niet-begeleide minderjarigen via Mentor Escalé, vang vluchtelingen op in het Maximiliaanpark via het Burgerplatform of andere lokale initiatieven ...).
- Zoek informatie over verschillende politieke partijen en hoe zij zich opstellen op het vlak van migratie – stem met kennis van zaken, spreek verkozenen aan, laat van je horen
- Word lid van projecten rond een 'gastvrij netwerk', wijkcomités, de jongerenraad van je gemeente

In groep:

- Ontmoet samen met de klasgroep enkele migranten. Er zijn heel wat mogelijkheden om in contact te komen met (jonge) migranten. Regel een ontmoeting met iemand in ballingschap, een vluchteling, iemand die internationale bescherming aanvraagt of met een organisatie die hier rond werkt. Hoe begin je daaraan?
 - Werk je ontmoeting samen met de klas, met de leerlingen uit. Wie willen jullie graag ontmoeten? Waarom? Wat willen jullie concreet doen tijdens deze ontmoeting? Vergeet niet dat je je project waarschijnlijk moet bijstellen, afhankelijk van met wie je samenwerkt.
 - Zoek informatie over collectieve opvangcentra, organisaties of burgerprojecten in de omgeving van de school. [Fedasil](#) en het [Rode Kruis Vlaanderen](#) beheren de meeste centra in België, ook Cl.be beheert er enkele. Misschien is er wel iets bij jou in de buurt? Neem contact op en vraag een ontmoeting. Bereid je aanvraag goed voor en betrek zeker de leerlingen bij dit contact.
 - Werk de activiteit die je graag wilt doen, samen met je partner uit: knutselen, de Belgische keuken tegenover die van de vluchteling, op zoek gaan naar speciaal materiaal - op uitdrukkelijke vraag van je partner, lessen Nederlands, een voetbalwedstrijd of een gezelschapsspel ...
- Luister naar een verhaal over ballingschap. Zo kun je samen met Cl.be een [ontmoeting](#) met een vluchteling regelen voor je klas. Die persoon vertelt je zijn/haar verhaal en nadien kunnen jullie vragen stellen.
- Neem deel aan het solidaire project '[Jongeren op de vlucht](#)' van Cl.be. De leerlingen wisselen rechtstreeks brieven uit met Syrische jongeren in Libanon.
- Organiseer een sensibiliseringsactie met je klas. Bespreek met de leerlingen wat ze willen doen om zoveel mogelijk mensen attent te maken op de kwestie van de vluchtelingen en migranten. Laat hun verbeelding maar spreken, maar leid hen naar realistische voorstellen: een artistiek sensibiliseringsproject met uitleg, een film gevolgd door een gesprek, een krant of een strip, een tentoonstelling, een conferentie, een radio-uitzending, een schok om leerlingen aan het denken te zetten ...
- Voor schoolprojecten: Mobiliseer je school of graad om gedurende een jaar een schoolproject te doen, bijvoorbeeld onder begeleiding van Cl.be en School Zonder Racisme.

Ontdek meer ideeën in deze fiche:
[Engagementspistes – kom zelf in actie voor vluchtelingen en migranten](#)

BIJLAGEN

**ALS BIJLAGE VIND JE DE SCHEMA'S VAN DRIE PARCOURS.
ZE GEVEN EEN ALGEMEEN OVERZICHT EN DE VOLGENDE INFORMATIE:**

- Een globale kijk op de parcours, zodat je makkelijk de weg vindt tussen de verschillende lessen (als je meerdere lestijden hebt).
- Situering van de verschillende 'toegangspoorten' die er voor de verschillende parcours zijn en zo de mogelijkheid om je materiaal vooraf voor te bereiden.
- Je kan de leerlingen na afloop deze schema's geven, zodat ze hun parcours opnieuw kunnen doorlopen en hun keuzes kunnen uitleggen aan de klas (en hen op hun beurt vragen laten stellen aan elkaar over die keuzes, hun specifieke dilemma's).

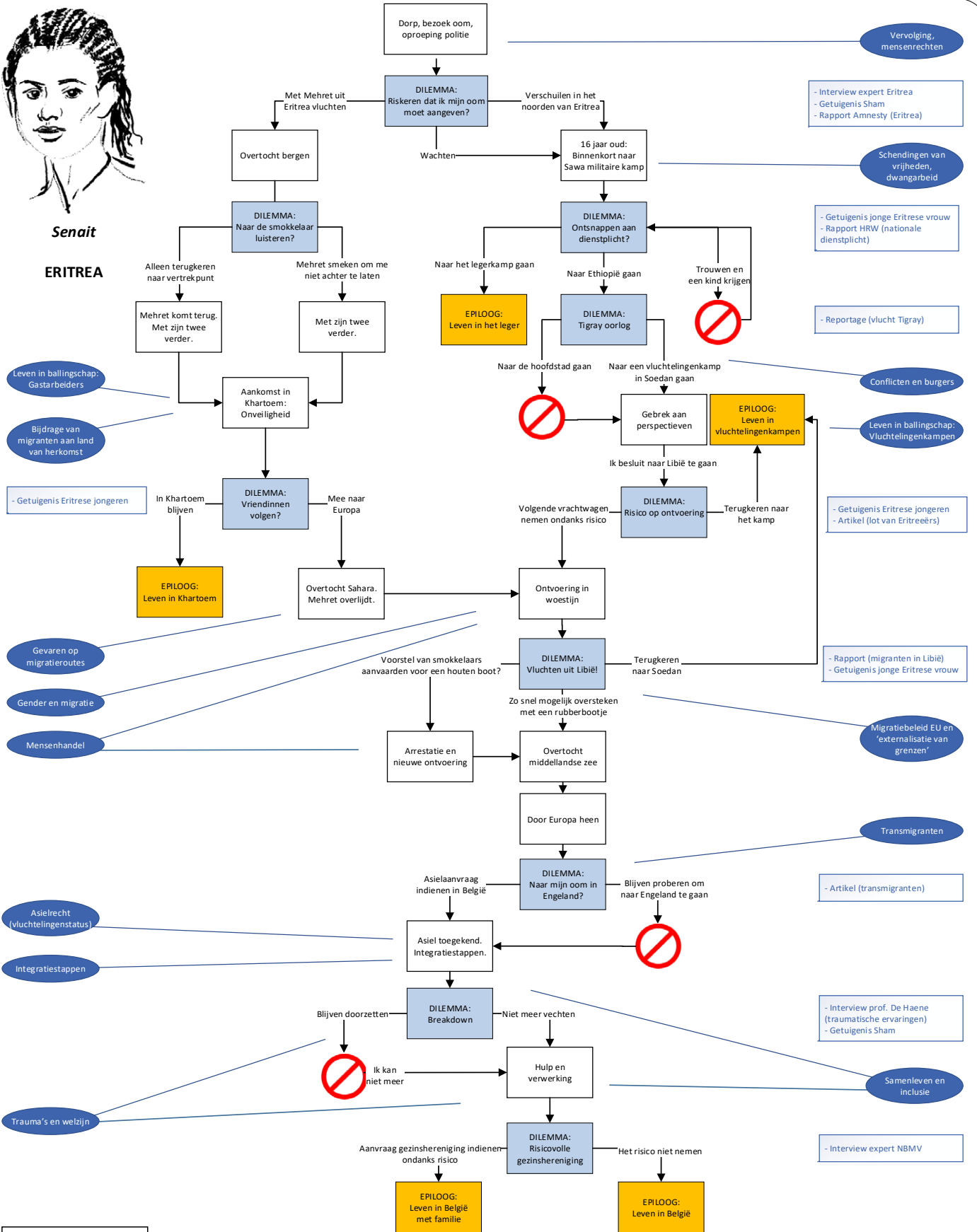
DE BESLISSINGSBOMEN KAN JE OOK DOWNLOADEN VAN ONZE [WEBPAGINA](#).

PARCOURS VAN SENAIT

Senait

ERITREA

Leven in ballingschap: Gastarbeiders

Bijdrage van migranten aan land van herkomst

- Getuigenis Eritrese jongeren

Gevaren op migratieroutes

Gender en migratie

Mensenhandel

Asielrecht (vluchtelingenstatus)

Integratiestappen

Trauma's en welzijn

Legende:

- Thematische "toegangspoorten"
- Informatiebronnen voor elk dilemma

Vervolging, mensenrechten

- Interview expert Eritrea
- Getuigenis Sham
- Rapport Amnesty (Eritrea)

Schendingen van vrijheden, dwangarbeid

- Getuigenis jonge Eritrese vrouw
- Rapport HRW (nationale dienstplicht)

- Reportage (vlucht Tigray)

Conflicten en burgers

Leven in ballingschap: Vluchtelingenkampen

- Getuigenis Eritrese jongeren
- Artikel (lot van Eritreërs)

- Rapport (migranten in Libië)
- Getuigenis jonge Eritrese vrouw

Migratiebeleid EU en 'externalisatie van grenzen'

Transmigranten

- Artikel (transmigranten)

- Interview prof. De Haene (traumatische ervaringen)
- Getuigenis Sham

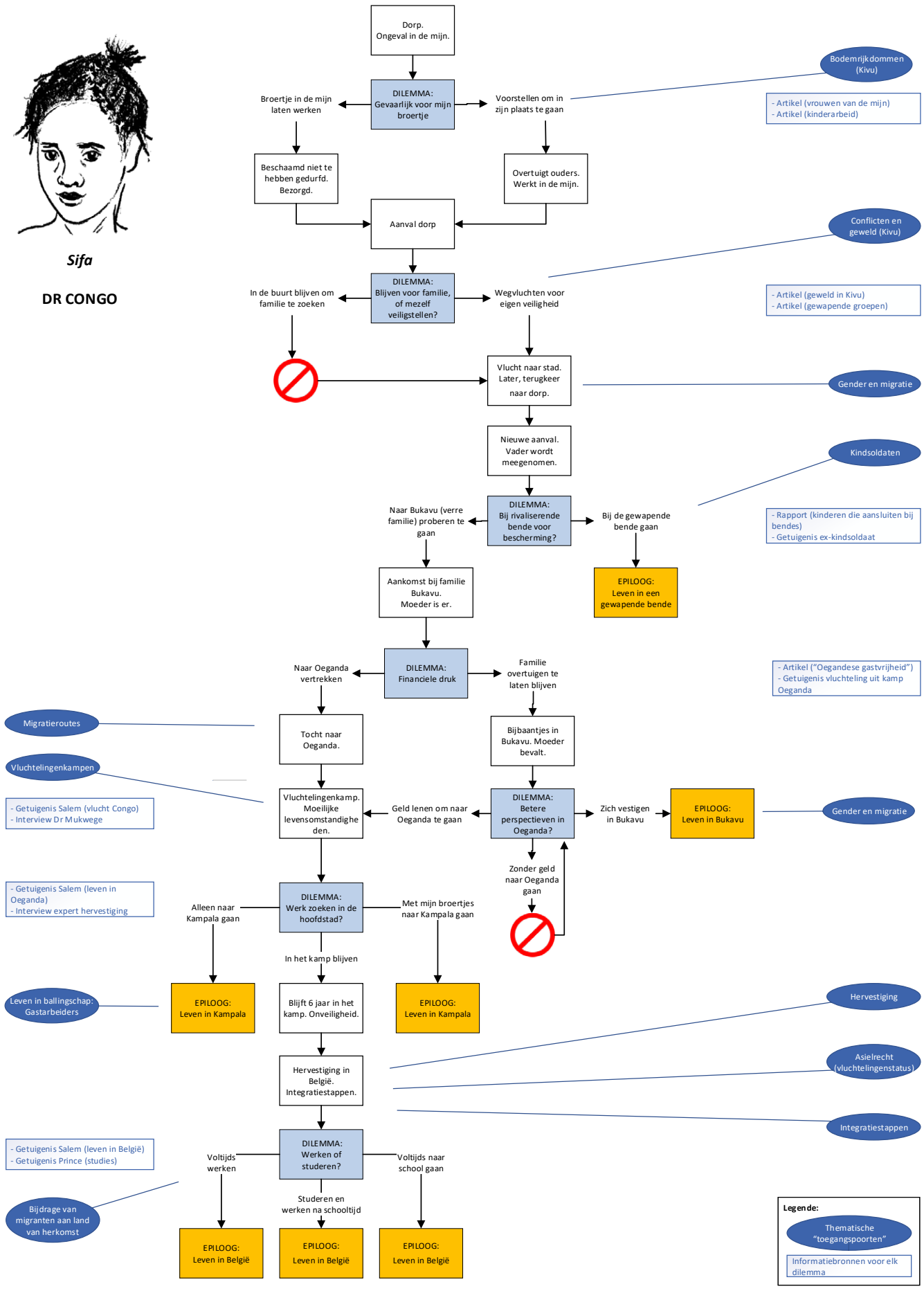
Samenleven en inclusie

- Interview expert NBMV

PARCOURS VAN SIFA

Sifa
DR CONGO

WERKBLAD VOOR LEERLINGEN

Kruis je personage aan, en beantwoord de vragen

Senait (Eritrea)

Hassan (Syrië)

Sifa (DR Congo)

ALLEN:

Wat vond je het meest indrukwekkend aan het parcours van je personage?

Waren de keuzes moeilijk te maken? Waarom?

Wat zijn volgens jou de verschillende emoties die je personage voelde?

Wat heb je gemeenschappelijk met je personage (op vlak van persoonlijkheid, waarden, dromen, relatie met familie, ...)?

SAMEN:

Bespreek je antwoorden met de persoon naast je.

Wat vinden jullie samen het meest opmerkelijk aan de verhalen van Sifa, Hassan en Senait?

INDIVIDUEEL:

Waren de keuzes waar je personage voor stond echt keuzes? Of eerder gedwongen keuzes? Wat denk je dat je personage gedaan zou hebben als hij of zij echt een keuze had: zou hij of zij gebleven zijn?

Waarom vluchten vluchtelingen?

Hoe makkelijk is het voor hen om een veilige plek te vinden om te leven?

Wat hebben vluchtelingen het meest nodig?

SAMEN:

Voelen jullie jullie betrokken bij kwesties van mondiale onrechtvaardigheid, conflicten en migratie, en hoe?

Hebben wij een invloed op het tot stand brengen van een minder gewelddadige en meer rechtvaardige en solidaire wereld? Wat kunnen wij doen?

WALK IN MY SHOES

Een interactieve tocht gebaseerd
op echte verhalen van vluchtelingen

"Walk in my shoes" is een digitale "serious game" die in de eerste plaats ontwikkeld is voor jongeren uit de 2de en 3de graad secundair onderwijs. Het opzet is om jongeren de complexe materie van migratie, conflict en vluchtelingen te laten verkennen op een begrijpbare en interactieve manier. Dit dossier is bestemd voor iedereen die "Walk in my shoes" wil inzetten tijdens een les of workshop.

Je mening over de educatieve tool "walk in my shoes" is heel belangrijk opdat we onze educatieve projecten zo goed mogelijk kunnen aanpassen aan de noden.

Aarzel niet om ons [online formulier](#) in te vullen
of om je feedback door te sturen naar educ@caritasint.be.
Alvast bedankt voor je inbreng!

Om ons overige educatieve aanbod te ontdekken,
kan je een kijkje nemen op <https://www.caritasinternational.be/nl/educatie/>
en <https://www.justicepaix.be/offres/>.

www.walk-in-my-shoes.be

Toegang tot het digitale pedagogisch dossier en aanvullend materiaal

 SCAN ME

GEREALISEERD DOOR COMMISSION JUSTICE ET PAIX EN CARITAS INTERNATIONAL BELGIË,
MET DE STEUN VAN DE DIRECTIE-GENERAAL ONTWIKKELINGSSAMENWERKING, 2021.

MET DE STEUN VAN

